

U Srbu je u subotu, 27. srpnja 2019. obilježen Dan ustanka naroda Hrvatske, manifestacija kojoj su bili nazočni oko tisuću sudionika.

Dan ustanka obilježava se u počast borcima koji su nakon brojnih ustaških zločina nad Srbima 27. srpnja 1941. krenuli u borbu s obje strane gornjeg toka rijeke Une. U roku od nekoliko dana ustanici su oslobodili područje od Drvara, Glamoča, Bosanskog Grahova do Donjeg Lapca i Srba. Sve do raspada Jugoslavije, Dan ustanka u Srbu obilježavao se kao dan početka antifašističkog ustanka u Hrvatskoj. Iako više nije državni praznik, taj se dan obilježava u čast antifašističke borbe, kao reakcija na teror režima Nezavisne Države Hrvatske.

Na skupu koji su organizirali Srpsko narodno vijeće i Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Milorad Pupovac, saborski zastupnik je, onima koji tvrde da je okupljanje u Srbu kontroverzno, poručio da je ustanak u Srbu uslijedio poslije masakra u Gudovcu i Glini te nakon odvođenja ljudi u logor u Jadovnom. U samo dva sata hladnim oružjem pobijeno je preko dvije stotine stanovnika Gornje i Donje Suvaje, kazao je Pupovac, naglasivši da su ustali stanovnici s obje strane Une.

„Jedni kažu da da Hrvatska ima jedan od najvećih antifašističkih pokreta u Evropi. Moraju reći i da su se u tom pokretu zajednički borili Hrvati i Srbi. Gradimo društvo u kojem ima mjesta za svaku ideju koja u svojoj biti nema intenciju za uklanjanje drugih, a upravo je antifašizam omogućio onakvo društvo koje smo imali nakon Drugog svjetskog ratu“ kazao je Pupovac.

Predsjednik SNV-a Boris Milošević rekao je da je antifašistički ustanak bio zajednički - i Srba i Hrvata - kao i da je njegovo negiranje zlonamjerno. Milošević je podsjetio da je nedugo nakon formiranja NDH ustaški režim zabranio ćirilicu i formirao koncentracijske logore. „U prvom broju časopisa Srpska riječ, objavljenom 1943. godine, pisalo je: Mi smo Srbi i borimo se za slobodu Hrvatske, jer u njoj živimo i jer nema slobode Srbima, dok Hrvati ne budu slobodni. Boreći se za slobodu Hrvatske, borimo se za svoju vlastitu slobodu“ istaknuo je Milošević, citirajući prvi broj Srpske riječi, preteče časopisa Prosvjeta, koji je u izvornom obliku objavljen u novom jubilarnom 150. broju časopisa SKD-a Prosvjeta.

Martina Renner, potpredsjednica njemačke lijeve stranke Die Linke, kazala je da kao potomak onih koji su činili zločine osjeća poštovanje prema žrtvama nacističkog režima i partizanskoj borbi, kao i prema izgradnji socijalističke zajednice, koja je bila u interesu svih naroda i narodnosti.

Franjo Habulin, predsjednik SABA-e, rekao je da je na današnji dan ustao narod Hrvatske protiv onih koji su oblatili hrvatsko ime.

„Mnogi nastoje one koji su poraženi u Drugom svjetskom ratu pretvoriti u pobjednike. Nije svaka Hrvatska dobro došla. Jedino je to demokratska i antifašistička Hrvatska koja je ravnopravna država svih njenih građana. Ne zagovaramo jednoulje, ali ne prihvaćamo bezumlje „ rekao je Habulin, dodavši da ustanak u Srbu nije bio usmjeren protiv hrvatske države i da je vrijeme da se prestane s lažima.

U ime Antifašističke lige Zoran Pusić rekao je da sudionici ustanka u Srbu zaslužuju naše poštovanje, ali da se, na žalost, nalazimo u vremenima revizionizma i relativizacije ustaških zločina što dobar dio političara prešućuje, usprkos činjenici da takve tendencije vode etničkoj mržnji i međunacionalnoj netrepeljivosti.

Rajka Rađenović, predsjednica Vijeća srpske nacionalne manjine Zadarske županije, naglasila je da slavimo one koji su se borili za slobodu, a protiv zla, kao i da je potrebno da takvo nasljedstvo ostavimo svojoj djeci. „ Tražimo državu koja će dati šansu svim krajevima u kojima će ljudi živjeti u miru i imati sve uvjete za normalan život“ naglasila je.

Bivši predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić rekao je da bauk nacionalizma kruži Evropom, ali i da je u Hrvatskoj našao svoj mjesto, posebno se osvrnuvši na činjenicu da se u školama još uvijek zanemaruju tekovine antifašističke borbe.

Održana je minuta šutnje za sve nevine žrtve iz tog kraja i iz tog vremena. Govorima na skupu prethodilo je polaganje vijenaca Srpskog narodnog vijeća, Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, veleposlanstva Republike Srbije u RH, Skupštine Srbije, više vijeća i općina, te SRP-a i izaslanstva gradonačelnika Grada Zagreba Milana Bandića.

Na skupu su nastupili zborovi Praksa iz Pule i Naša pjesma iz Beograda, koji su bili i sudionici kampa mladeži, koji je tjedan uoči skupa održan u Srbu.

I ove godine tridesetak pripadnika HASP-a, na čelu s predsjednikom Draženom Kelemincem, održali su kontra skup tražeći da se obilježavanje Dana ustanka u Srbu zabrani. Uz policijske mjere, skup u Srbu prošao je bez incidenata.

U nastavku donosimo govor predsjednika Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH Franje Habulina na skupu u Srbu.

„Poštovani antifašisti i antifašistički borci, dragi prijatelji, uvaženi gosti i uzvanici, cijenjeni predstavnici javnog i političkog života, gospođe i gospodo, drugarice i drugovi,

U ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske srdačno vas pozdravljam i zahvaljujem što ste došli u Srb da zajedno i obilježimo i proslavimo Dan ustanka naroda Hrvatske. Nema nikakvog okolišanja i nikakvog taktiziranja. Stvari treba nazvati pravim imenom. I zato treba reći, jasno i odlučno: da, mi znamo zašto smo danas ovdje. Ovdje, u Srbu, počeo je prije 78 godina ustanak naroda Hrvatske – Hrvata i Srba. Toga se sjećamo i to slavimo! I još nešto treba reći: bio je to ustanak protiv okupatora, ali i protiv onih koji su blateći hrvatsko ime pod okriljem okupacije koja im je omogućila proglašenje njihove kvazi-države uveli vladavinu terora. Upozoravam da govorim o onima koji su blatili hrvatsko ime, ne o hrvatskom narodu. Govorim o kvazi-državi, a ne o državi hrvatskog naroda. Počeci ustanka bili su i spontani i stihijski, dobrim dijelom izazvani strahovladom i terorom što su bili usmjereni u prvome redu protiv Srba i Židova, ali i protiv svih onih koji nisu htjeli šutke pristati na zločin pretvoren u sustavnu politiku. Vrijedi to kako za formiranje i akcije prvog partizanskog odreda, formiranog u šumi Brezovici kod Siska potkraj lipnja 1941., tako i za ustanak u Srbu. No, ono što je bitno to je da je oba događaja karakterizirali zajedništvo Srba i Hrvata. Bilo je u tim počecima i lutanja i zastranjivanja, ali u onoj mjeri u kojoj je jačao utjecaj Komunističke partije na akcije ustanika, slabila su i ta lutanja i skretanja. Ustanak je dobivao čvrsti pravac i precizno definirani cilj: borba protiv nacista, fašista i njihovih domaćih pomagača, prvenstveno ustaša; borba za slobodu.

Rekao sam: dosta je taktiziranja i okolišanja. Baš zato što se istinu uporno i sve agresivnije pokušava zatrti, baš zato što se bezočno negiraju činjenice, treba te činjenice ponavljati i inzistirati tome da se čuju. Ne budemo li se tako ponašali, uspjeh će u svojem naumu oni koji bi poražene u Drugome svjetskom ratu htjeli danas i ovdje, samo ovdje, proglasiti pobjednicima. A njihov je naum koliko jednostavan, toliko i opasan. Smrtno opasan za demokratsku i antifašističku Hrvatsku, za jedinu Hrvatsku koja smije i može postojati. I to je nešto, što treba krajnje jasno reći. Nije svaka Hrvatska dobra i dobrodošla. Nije bilo kakva Hrvatska dobra i dobrodošla. Jedina Hrvatska za koju se moramo boriti, ne snagom oružja, nego snagom istine i argumenata, to je demokratska, antifašistička i tolerantna Hrvatska, zemlja ravnopravnih građana – bez obzira na to koje su nacije, koje vjere, kojeg svjetonazora. I da odmah dodam i

ovo: tolerancija ne podrazumijeva da prihvaćamo propovijedanje mržnje, da trpimo poticanje i širenje predrasuda, demoniziranje čitavih naroda, da u ime nekakve apstraktne slobode govora ne sankcioniramo one koji tu slobodu žele zloupotrijebiti da bi je sutra ukinuli svima koji ne misle kao i oni.

Ne zagovaram jednoulje, ali ne prihvaćam bezumlje! A fašizam, nacizam i njihova ovdašnja inačica: ustašto, to nije ništa drugo, nego bezumlje. I to bezumlje što su ga svojim životima platili, bilo kao njegove žrtve, bilo boreći se protiv njega, milijuni ljudi u svijetu, a ovdje kod nas – stotine tisuća. Njima smo dužni govoriti istinu! Njima smo dužni spriječiti da mlade generacije, izvrgnute već gotovo tri desetljeća povijesnom revizionizmu i pranju mozгова, laž prihvate kao istinu.

A istina je, u ključnim natuknicama, ovo. U Srbu je 27. srpnja godine 1941. počeo ustanak naroda Hrvatske, ne Gorskog Kotara, nego – Hrvatske. U ustanku koji će se ubrzo pretvoriti u Narodno-oslobodilačku borbu, sudjelovali su Hrvati, Srbi, Slovaci, Mađari, Talijani, Nijemci. To nije bio ustanak Srba protiv hrvatske države.

Golema većina boraca Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda, kako u Hrvatskoj, tako i u drugim dijelovima Jugoslavije, nisu bili komunisti, ali borbom je rukovala Komunistička partija, a čovjek koji je stao na čelo te borbe bio je Josip Broz Tito, kasniji maršal Jugoslavije. Nijedna okupirana zemlja Evrope nije imala takav otpor okupaciji i kolaboraciji kao Jugoslavija i Hrvatska - kao njezin dio. Nijedna se druga zemlja Evrope nije oslobodila od okupacije u prvome redu vlastitim snagama, vlastitom armijom kojoj su saveznici – oni zapadni i Sovjetski Savez samo pomogli. Poslije pobjede, uz znatno manju pomoć od one što su je dobili dojučerašnji neprijatelji, Jugoslavija se razvijala i izgrađivala tempom koji je u određenom razdoblju bio najbrži na svijetu, a Hrvatska je – uz Sloveniju – u tome razvoju prednjačila. Čovjek koji je svjetsku slavu stekao kao vođa antifašističkog otpora, koji je naci-fašistima bio toliko opasan, da su organizirali vojne operacije s jedinim ciljem – da ga likvidiraju, s ne manjim će se uspjehom oduprijeti i hegemonističkoj politici Staljinovog Sovjetskog Saveza i na čelu pokreta nesvrstanih profilirati u jednoga od vodećih svjetskih državnika druge polovice dvadesetog stoljeća.

Antifašizam je bio osnova ne samo Jugoslavije i Hrvatske, nego i svijeta izgrađenoga nakon pobjede godine 1945. Antifašizam jest i mora biti jedna od uporišnih točaka na koje se oslanja i današnja Hrvatska.

Eto, to je ta istina koju se želi sakriti i zatrti. Ali – to neće proći!

Pa ako već govorimo krajnje jasno, ako ne taktiziramo i ne okolišamo, uvjeren sam da upravo danas, na Dan ustanka naroda Hrvatske i upravo ovdje, u Srbu, moram reći i sljedeće. Ne možemo i nećemo šutjeti na sve prisutnije i sve bezočnije rehabilitiranje naci-fašizma i ustaštva! Nas antifašiste ne može se kupiti prividnim ustupcima, jer to što mi tražimo, to nisu ustupci. Mi tražimo da Hrvatska, demokratska, slobodarska Hrvatska ostane vjerna sama sebi. Dakle, ako nešto zaista tražimo, onda je to da se spriječi izdaja boraca Narodno-oslobodilačkog rata, ali i svih onih sudionika Domovinskog rata koji su uzeli oružje u ruke da bi branili pravo Hrvatske da bude svoja, a ne da bi slijepo uništavali, da bi pljačkali i progonili druge, samo zato što govore malo drugačijim jezikom, što pišu drugim pismom, ili ispovijedaju drugu vjeru. Ako zaista nešto tražimo, onda je to da se ne osuđuju i ne uvećavaju zločini jednih, dok se prešućuju ili umanjuju zločini drugih; da se ne izjednačavaju, kako se to voli govoriti, svi totalitarni režimi, pri čemu se cilja isključivo na tzv. komunističke, odnosno na antifašizam. Ako zaista nešto tražimo, a tražimo!, onda je to da se prestane s lažima kakve nam upravo ovoga ljeta sustavno, iz tjedna u tjedan, servira masovni medij koji bi trebao biti javni, ali to ni slučajno nije.

I tražimo, bez ikakvog oklijevanja i taktiziranja, da se vrijednostima antifašizma, kao i simbolima antifašizma, uključujući i one koji su bili na čelu antifašističke borbe, dade u našem društvu i u javnom životu ono mjesto koje im pripada; da se prestane s lažima i sa sramotnim preimenovanjima ulica i trgova, da se obnove spomenici koji podsjećaju na antifašističku epopeju, a koji su sustavno uništavani.

Spremni smo dati svoj doprinos zajedništvu, ali ne onom zajedništvu koje će biti zasnovano na lažima o prošlosti. Pozdravit ćemo svaku inicijativu usmjerenu na ozdravljenje našega društva, ali nikada nećemo prihvatiti tvrdnju da se zdravo društvo može graditi na lažima.

Ovakva okupljanja jesu u prvome redu namijenjena obnavljanju sjećanja na prijelomne trenutke u našoj povijesti, ali su u isto vrijeme i prilika da se kaže, otvoreno i jasno, što mislimo o sadašnjosti. Mi to moramo reći, jer nećemo i ne smijemo dopustiti da ponavljamo prošlost! Cijena je previsoka!

Prošlost je tu da iz nje naučimo – što je bilo loše, a što dobro, što treba odbaciti, a na čemu valja graditi. Ali, u prošlosti se ne živi. S istinom o prošlosti treba se suočiti, s prekrajanjem povijesti mora se prekinuti, a budućnost se može i mora graditi samo u zajedništvu zasnovanom na zadovoljavanju uzajamnih interesa i usmjerenom na stvaranje uvjeta za bolji život svih u

slobodi, ravnopravnosti i jednakosti.

Smrt fašizmu – sloboda narodu! „

